PERSONALITATEA EPISCOPULUI CETĂȚII ALBE – ISMAIL, DIONISIE ERHAN (1868-1943)

THE PERSONALITY OF THE BISHOP OF THE CETATEA ALBĂ – ISMAIL, DIONISIE ERHAN (1868-1943)

Ilie COSTELEANU,
Specialitatea Istoria Spaţiului Sud-Est European, gr. MISSEE 2401,
Coordonator ştiinţific: **Ion ŞIŞCANU**, dr. hab., prof. univ.,
Centrul Universitar „Bogdan Petriceicu Hasdeu” din Cahul
al Universităţii Tehnice a Moldovei

Rezumat: *Studiul vizează evocarea uneia dintre cele mai marcante personalități eclesiastice din Basarabia primei jumătăți a secolului al XX-lea, Episcopul Dionisie Erhan (1868–1943). Este susținut argumentat faptul că, atât în epocă cât și după, Dionisie Erhan a beneficiat de elogioase aprecieri și caracteristici, inclusiv i-au fost recunoscute devotamentul față de credința ortodoxă și sfințenia sa în tot ce a însemnat viață și activitate religioasă, fiind canonizat de Biserica Ortodoxă Română în anul 2018 sub numele de Sfântul Ierarh Dionisie, Episcopul Cetății Albe-Ismail. Dionisie Erhan a fost o figură centrală a vieții spirituale și naționale din Basarabia, bucurându-se de aprecierea unora dintre cele mai importante minți ale culturii române. Printre cei care l-au apreciat la justa valoare, atât pentru munca cu dăruire, pentru simțământul patriotic, cât și pentru neobosita luptă întru apărarea dreptei credințe, se numără distinși scriitori și oameni de cultură, lideri politici și istorici și, indiscutabil, clerici și oameni ai bisericii strămoșești.*

Cuvinte-cheie: *Episcopul Dionisie Erhan, Episcopia Cetății Albe – Ismail, personalitate vastă, apreciere, oameni de cultură, politicieni, clerici, preoți contemporani*

Abstract: *The study aims to evoke one of the most prominent ecclesiastical personalities in Bessarabia in the first half of the 20th century, Bishop Dionisie Erhan (1868–1943). It is argued that, both during the era and afterwards, Dionisie Erhan benefited from laudatory appreciations and characteristics, including his devotion to the Orthodox faith and his holiness in everything that meant religious life and activity, being canonized by the Romanian Orthodox Church in 2018 under the name of Saint Hierarch Dionisie, Bishop of the Citadel of Albe-Ismail. Dionisie Erhan was a central figure in the spiritual and national life of Bessarabia, enjoying the appreciation of some of the most important minds of Romanian culture. Among those who appreciated him at his true value, both for his dedicated work, for his patriotic feeling, and for his tireless struggle in defense of the true faith, are distinguished writers and people of culture, political leaders and historians, and, indisputably, clergymen and people of the ancestral church.*

Keywords: *bishop Dionisie Erhan, Diocese of Cetății Albe – Ismail, vast personality, appreciation, people of culture, politicians, clergymen, contemporary priests*

Înainte de toate, Dionisie Erhan este prezentat ca un om al rugăciunii și smereniei, fiind descris ca un ierarh „încărcat de smerenie, credință și sfințenie, a cărui viață a fost un model” caracteristic vieții mănăstirești. Un alt aspect al cercetării definește integritatea intelectuală a Ierarhului, care deși a fost autodidact, a fost recunoscut și pentru calitățile intelectuale deosebite, dar și pentru cunoașterea profundă a Sfintelor Scripturi și a canoanelor bisericești. Indubitabil, Dionisie Erhan a fost un misionar dedicat, neobosit slujitor al Bisericii și mare misionar, care a știut să modeleze caractere și să educe generații

de preoți prin propriul exemplu. Totodată, studiul subliniază și dimensiunea patriotică și socială a personalității lui Dionisie Erhan, care a jucat un rol crucial în evenimentele anului 1918, fiind un susținător înveterat al unirii Basarabiei cu România. Dionisie Erhan este cunoscut și pentru apropierea sa de popor, de oamenii simpli, ca un cleric care mereu a refuzat luxul, preferând să rămână în mijlocul credincioșilor și să sprijine cauzele sociale și educaționale ale vremii.

Studiul precizează că cele mai ilustrative și convingătoare prezentări și aprecieri ale Episcopului Dionisie Erhan au fost înscrise pe răbojul vieții sale de către persoanele care l-au cunoscut personal, cu care a activat împreună sau a interacționat în diverse împrejurări. Printre acestea se numără remarcabili oameni de cultură, poetul și omul politic Octavian Goga, scriitorul și teologul Gala Galaction, poetul Nichifor Crainic ș.a. La fel, meritele sale incontestabile au fost apreciate de o seamă de oameni politici ai României interbelice, marele istoric și profesor Nicolae Iorga care l-a considerat „venerabil cleric, atât de smerit și de adânc devotat Bisericii sale”, un pilon al românismului în Basarabia, sau Pantelimon Halippa, unul dintre artizanii Unirii, care a scris în 1943 că principala însușire a lui Dionisie Erhan era „meșteșugul de a îmbina cele sfinte cu cele lumești” și de a lega înțelepciunea cărților de cerințele practice ale vieții.

Generoase aprecieri ale personalității, muncii și smereniei cuviosului Episcop Dionisie Erhan au lăsat clericii, călugării și preoții care au trudit cu Preasfinția Sa cot la cot. Jurnalistul și preotul basarabean Vasile Țepordei a publicat interviuri cu el, descriindu-l drept „bătrânul sihastru de la Suruceni” a cărui viață a fost „un lanț nesfârșit de lupte și biruințe”, purtate mereu pentru interesele neamului. Cercetarea pune în evidență o diversitate de dovezi ale implicaților Episcopului în activitățile bisericești, dar și în cele lumești, sociale și culturale, demonstrând cu adevărat că „personalitatea acestui Ierarh își avea frumusețea și măreția sa aparte, atât prin cuvintele, cât și prin faptele sale”.

Sunt evocate neprețuite fapte ale Episcopului Dionisie Erhan pe dimensiunea patriotică, direcție în care a manifestat aceeași dăruire și responsabilitate în orice pas realizat pentru propășirea națională a poporului său. Preotul și adeptul său, Vasile Țepordei sublinia că „nota dominantă în viața și activitatea sa, afară de conformarea întru totul principiilor evanghelice, era naționalismul său dinamic”. Cercetarea relatărilor din presa timpului a permis conchiderea că Dionisie Erhan și-a iubit neamul până la sacrificiu, a știut să vegheze la educația și cultura acestuia și nu îngăduia înjosirea sau desconsiderarea compatrioților. Contemporanii săi remarcau că „tremura când vedea că un străin face o nedreptate fratelui de sânge și de credință”. Profesorul Nicolae Iorga l-a auzit pe „venerabilul derviș de la Suruceni” combătând cu mare înflăcărare teoria lui Roesler privind geneza românilor. Demonstrația ierarhului a fost atât de argumentată și uimitoare încât, Nicolae Iorga i-a sărutat mâna în public, „declarându-i că atâta pregătire în materie de istorie națională rar a întâlnit la un om străin de catedra universitară”.

Calmul și stăpânirea de sine au fost alte valoroase calități cu care a fost înzestrat Episcopul Dionisie Erhan și pe care le-a păstrat și le-a valorificat în activitatea sa zilnică, în fiecare dintre demnitățile și funcțiile pe care le-a onorat. Activitățile de consacrare în preoți și diaconi făceau parte din atribuțiile sale nemijlocite, iar modul în care le desfășura a arătat spre capacitatea sa organizatorică dar și spre calitățile etice și morale pe care le stăpânea.

Prin tot ce a realizat pe tărâm bisericesc sau cultural, în interes național sau în interesul simplului mirean întâlnit în cale, în acțiuni misionare sau în fapte caritabile, omul și episcopul Dionisie Erhan s-a aflat la înălțimea cerințelor Timpului, Bisericii și Neamului. Dionisie Erhan a fost „duhovnicul cel mai luminat și mai încercat în ale luptei pentru Hristos, Rege și Națiune”, totodată și „cel mai luminat dintre răzeșii fără carte ridicat numai prin valoarea sa personală la treapta cea mai înaltă a Bisericii”.

Bibliografie:

1. Octavian Goga. Articol omagial la trecerea în neființă a Episcopului Dionisie Erhan. În: Țara, nr. 488 din 21 septembrie 1943.
2. Gala Galaction. Note din Basarabia. În: Luminătorul, anul XIII, 10 octombrie, 1920.
3. Nichifor Crainic. Episcopul Dionisie Erhan. În: Luminătorul, Chișinău, 1943, nr. 10-11-12, p.728-733.
4. Nicolae Iorga. Un Episcop pentru Basarabia. În: Buletinul Episcopiei Cetății Albe – Ismail, număr festiv închinat P.S.S. Dionisie Erhan, Episcopul Cetății Albe – Ismail, cu prilejul împlinirii vârstei de 70 ani. Ismail, 1938.
5. Vasile Țepordei, S-a stins vlădica Dionisie. În: Vasile Țepordei. Iubim Basarabia. Articole jurnalistice. Editoriale. Predici. Evocări. Vol.2. Chișinău, Știința 2022.
6. Ioan Munteanu. Nasc și la Moldova Sfinți: Episcopul Dionisie Erhan (1868-1943) – evlaviosul stareț al Mănăstirii Suruceni și distinsul Ierarh al Cetății Albe-Ismail, originar din satul Bardar/protodiacon Ioan Munteanu; Mănăstirea „Sf.M. Mc. Gheorghe”, Suruceni. – Ediția 2 rev. Chișinău, Pontos, 2023.
7. Constantin Tomescu. Jurnal din viața mea / Constantin N.Tomescu; Min. Educației, Culturii și Cercetării, Inst.de istorie.- Chisinău: Cartdidact, 2019.